

Geografické aspekty česko-japonských vztahů

Petra Luňáčková

Katedra geografie Západočeské univerzity v Plzni, Veveřská 42, 306 19 Plzeň

P. Luňáčková: *Geographical aspects of Czech-Japanese relationships.* This bachelor project is about geographical aspects of Czech-Japanese relationships. At present there are many contacts between Czech republic and Japan on various levels. Intention of this thesis is to find out some new facts about Czech-Japanese relationships and based on obtaining facts to get an exact imagination of characters and geographical aspects of this relationship.

Key words: Japan, Czech Republic, relationships, cooperation, geographical aspects

Supervisor: Mgr. Jiří Preis

1 Rozbor problematiky

V posledních letech dochází ke stále častějším kontaktům mezi Čechy a Japonci na různých úrovních a i přes značnou geografickou vzdálenost Česká republika pro Japonce rozhodně není neznámou zemí. Rozvíjejí se nejen oficiální diplomatické styky, ale také kulturní výměny a spolupráce mezi oběma zeměmi. Dle údajů Agentury pro podporu podnikání a investic CzechInvest je v posledním desetiletí Japonsko hned po Německu největším zahraničním investorem z hlediska počtu i výše investic do výroby, výzkumu a vývoje v České republice. Se vzrůstajícím počtem japonských firem v České republice roste počet Japonců, kteří zde mají trvalý nebo dlouhodobý přechodný pobyt a s nimi přibývá i japonské kultury. Každoročně se zvyšuje také počet japonských turistů, kteří navštěvují Českou republiku. Z výše uvedeného vyplývá, že Japonsko se pro Českou republiku stává poměrně důležitým partnerem a česko-japonské vztahy si tak zajisté zaslouží pozornost.

2 Cíle

Tato práce vychází ze základní geografické charakteristiky Japonska, z jeho historie, současné ekonomické situace, nástinu životního stylu a některých zvyklostí Japonců, což vystihuje specifické rysy Japonska a Japonců a představuje rozdíly mezi Českou republikou a Japonskem. Cílem práce je objasnit historický vývoj česko-japonských vztahů, ale především jejich současný stav, a to v různých oblastech jako je ekonomika, politika, kultura, školství nebo cestovní ruch se zaměřením na geografické aspekty spolupráce České republiky a Japonska v těchto jednotlivých oblastech. Dalším cílem je zjistit, jak Japonci vnímají Českou republiku, co jim při pobytu v ČR dělá největší potíže vzhledem k odlišnosti obou kultur.

3 Metodika

Práce je zpracována na základě běžně dostupné literatury o Japonsku českých i zahraničních autorů. Velký význam má ale především literatura vydávaná japonskými institucemi, kterou poskytlo Japonské informační a kulturní centrum Japonského velvyslanectví v ČR v Praze a Česko-japonská společnost v Praze. Také literatura vydávaná přímo Velvyslanectvím Japonska v ČR, Česko-japonskou společností a publikace vydávané v souvislosti se světovou výstavou EXPO 2005 v Aiči obsahují

množství důležitých informací. Takto získaná data jsou doplněna aktuálními údaji Japonského statistického úřadu, údaji agentur CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, JETRO (Japan External TRade Organization), daty Českého statistického úřadu a Obchodního rejstříku Ministerstva spravedlnosti ČR. Další užitečné a doplňující informace poskytlo Japonské informační a kulturní centrum Japonského velvyslanectví v ČR v Praze, Velvyslanectví ČR v Japonsku, Česko-japonská společnost v Praze a Japonský akademický klub v Brně. Údaje o povědomí Japonců o České republice byly získány pomocí terénního průzkumu v Japonsku formou interview s Japonci, kteří Českou republiku nikdy nenavštívili. Názory Japonců na pobyt v České republice byly získány pomocí dotazníkového šetření provedeného mezi japonskými turisty a Japonci pracujícími a studujícími v České republice.

4 Historický vývoj česko-japonských vztahů

Tradice přímých kontaktů mezi Japonci a Čechy nejsou příliš dlouhé. Prvním Čechem, který roku 1602 prokazatelně vstoupil na japonskou půdu a dokonce na ní i zemřel, byl jezuita Karel Spinola (JANOŠ, 1998). Až do konce devatenáctého století pak byly bezprostřední kontakty velkou vzácností. Touto dobou u nás ale začal stoupat zájem o japonskou kulturu a do Japonska se vydali první čeští cestovatelé. Byl to například Josef Kořenský, Joe Hloucha, Alois Svojsík, Josef Wunch, E. S. Vráz, Jan Havlasa nebo geolog Otokar Feistmantel. Tito cestovatelé poskytli českým čtenářům seznámení s Japonskem v mnoha dílech doplněných fotografiemi. Po návratu do Čech také pořádali přednášky o Japonsku a výstavy nejruznějších uměleckých děl i předmětů každodenní potřeby získaných v Japonsku (HOLÝ, 2004). První českou cestovatelkou v Japonsku byla Barbora Markéta Eliášová, která se zároveň stala první propagátorkou Československa v Japonsku (FORMÁNKOVÁ, 2005). S Japonskem je historicky spjat zámek v Poběžovicích na Domažlicku, kde na přelomu 19. a 20. století žila paní Micu Aojama, první Japonka, která se trvale usadila v Evropě. Byla manželkou Jindřicha Coudenhove-Kalergiho, rakousko-uherského velvyslance působícího koncem 19. století v Tokiu. Jejich syn Richard Coudenhove-Kalergi byl horlivým propagátorem myšlenky sjednocené Evropy a iniciátorem vzniku Rady Evropy (JIROUSEK, 2005).

Rozvoj obchodních styků Japonska s evropskými zeměmi, a tedy i s Rakousko-Uherskem nastal teprve po reformách Meidži roku 1868. Zájem o Japonsko stoupal i v českých průmyslových a podnikatelských kruzích. Mezi nejvýznamnější průkopníky česko-japonských obchodních vztahů patří podnikatel a jeden z prvních českých japanologů Jan Karel Hora a stavitel Jan Letzel. Hora se stal ředitelem společnosti Ósaka Gas Light Company a zasloužil se o plynofikaci Ósaky, byl naším prvním obchodním přidělcem v Japonsku, v roce 1908 v Jokohamě vytvořil importní firmu zastupující mimo jiné i mladoboleslavskou automobilku Laurin a Klement. Její vozy tak byly mezi prvními, které v Japonsku začaly jezdit. Architekt Jan Letzel v Japonsku zanechal své nejdůležitější projekty a stavby a položil tak základ česko-japonským vztahům na poli architektury a kulturní a obchodní výměny vůbec. Od roku 1918 pracoval na velvyslanectví ČSR v Tokiu jako obchodní atašé, působil zde i jako „generální zástupce Škodových závodů v Plzni a jiných velkých továren a podniků“. V Japonsku je dnes velmi známou osobností především díky Průmyslovému výstavnímu paláci v Hirošimě, jehož stavbu dokončil roku 1915. Ten se stal prakticky jedinou budovou, která zůstala v tomto městě neporušená po svržení atomové bomby v roce 1945. Letzel a

jeho stavba *Genbaku* („Atomový dóm“) v Hirošimě se tak stali světově uznávaným protiválečným symbolem (BOHADLO, 2000).

Oficiálnímu navázání diplomatických styků mezi Japonskem a Československem, ke kterému došlo 12. 1. 1920, předcházela intenzivní spolupráce související s aktivitami československých legií v sovětském Rusku. Ovšem již 16. 3. 1939 přerušila japonská vláda diplomatické styky s ČSR a přestala uznávat existenci československého státu. ČSR vstoupila 9. 12. 1941 na základě rozhodnutí československé exilové vlády v Londýně do válečného stavu s Japonskem. Podpisem Postupimské deklarace v roce 1945 československá vláda akceptovala japonskou kapitulaci a rámcovou dohodu o japonském poválečném vývoji (LEVORA, VOTRUBA, 2003). Po 2. světové válce v Japonsku působil významný ekonom Josef Alois Schumpeter, rodák z Třeště, kterého Japonci vyzvali, aby jim pomohl s rozvráceným hospodářstvím. Stal se tak hlavním ekonomickým poradcem císaře Hirohita a spoluvůrcem „japonského ekonomického zázraku“. Na univerzitě v Tokiu vyučoval svou teorii ekonomického rozvoje a vychoval zde několik ekonomů, kteří tuto teorii aplikovali na japonské hospodářství (ČESKÝ ROZHLAS, 2005). Od roku 1948 byly československo-japonské vztahy zcela závislé na vývoji vztahů japonsko-sovětských. Politické vztahy obou zemí v období 1957 – 1989 lze obecně hodnotit spíše jako málo rozvinuté, ale bez výraznějších konfliktů. Probíhající spolupráce byla především dílčího charakteru, kromě obchodní sféry se zaměřovala na oblast vědy, výzkumu a kultury. V tomto období se též uskutečnilo několik vzájemných návštěv politických představitelů. Velký kvantitativní i kvalitativní posun ve všech oblastech zaznamenaly československo-japonské vztahy až po listopadu 1989 (VELVYSLANECTVÍ ČR V JAPONSKU, 2005).

5 Současný stav česko-japonských vztahů

Česko-japonské vztahy prošly za dobu své existence několika etapami, které se lišily intenzitou a charakterem vzájemných kontaktů. V současné době se nacházejí v etapě nejpříznivější, nejsou zatíženy žádnými problémy a mohou se ve všech oblastech úspěšně rozvíjet, přičemž pokrok vědy a techniky do značné míry minimalizuje dřívější limitující faktor v podobě velké geografické vzdálenosti. Fenomén Japonska v současné době zažívá v ČR jakýsi boom, jehož důvodem je prudké zintenzivnění spolupráce mezi Japonskem a ČR na poli ekonomiky. Zejména se pak jedná o obrovský příliv japonských přímých investic. Díky nim v ČR přibývá Japonců a s nimi i japonské kultury.

5.1 Obchodní a ekonomická spolupráce ČR a Japonska

Počátkem 90. let měla bývalá ČSFR s Japonskem téměř vyrovnanou obchodní bilanci, od roku 1993 je však obchodní bilance s Japonskem pasivní a navzdory růstu exportu z ČR do Japonska deficit vzájemného obchodu stále narůstá. Dle údajů ČSÚ dosáhl v roce 2005 již 49,5 mld. Kč. Dovoz z Japonska do ČR narůstá především díky aktivnímu pronikání japonských firem na český trh, které pro své nové výrobní provozy dovážejí z Japonska technologie.

Japonsko je největším odběratelem českého chmele, každoročně na něj připadá 35 – 40 % české produkce. Český chmel se do Japonska dováží již od počátku 20. století. V Japonsku jsou čtyři velké pivovarnické skupiny (Kirin, Sapporo, Asahi a Suntory) a všichni tito výrobci zpracovávají českou odrůdu Žatecký poloraný červeňák. Japonští odběratelé uzavírají dlouhodobé kontrakty a platí na den přesně, takže jsou také přednostně zásobeni. V Japonsku je velice úspěšná i česká bižuterie z Jablonce

nad Nisou. Proti konkurenci obstála na japonském trhu firma Jablonex především díky tradičnímu know-how, originálnímu a modernímu vzhledu bižuterie. V roce 2003 mělo Japonsko na celkovém obratu firmy podíl 10 %. Od 90. let má firma dokonce svou obchodní kancelář v Tokiu (KORBEL, 2003). V Japonsku slaví úspěchy také výrobce židlí společnost TON sídlící v Bystřici pod Hostýnem. Export do Japonska má ve společnosti TON více než třicetiletou tradici (ZAORÁLKOVÁ, 2004). Do Japonska úspěšně pronikají i další české firmy, například novojičínský výrobce klobouků Tonak, výrobce lůžkovin Tiba Dvůr Králové nebo firma Linet ze Slaného, která vyrábí nemocniční lůžka (BAUTZOVÁ, 2004). Po vstupu do EU se ČR pro Japonsko stala ještě serióznějším partnerem, dá se tedy očekávat další nárůst vzájemného obchodu. Existují i nové možnosti ekonomické spolupráce obou zemí. Japonsko ztrácí konkurenceschopnost a hledá nové nápady a technologie pro zahájení produkce nových výrobků. Tím se otevírá velká příležitost pro české inovační firmy, vývojová pracoviště a vědecké a technologické parky. Vzhledem k tomu, že se v Japonsku zvyšuje průměrný věk obyvatelstva, stoupá zde zájem o výrobky pro seniory. Také se zvyšuje podíl obyvatelstva s omezeným rodinným rozpočtem a lidé více šetří, na trhu tedy vzniká prostor pro kvalitní neznačkové výrobky za nižší cenu. Příležitost mají především kožené módní doplňky, výrobky pro interiéry, neobvyklé dárkové předměty a textilie, ovšem za předpokladu, že design bude přizpůsoben japonskému vkusu (VELVYSLANECTVÍ ČR V JAPONSKU, 2005).

5.2 Politické vztahy ČR a Japonska

Vývoj politických vztahů mezi ČR a Japonskem v prvních letech nového tisíciletí je pokračováním úspěšné polistopadové éry. Došlo k několika významným událostem, například v červenci 2002 se uskutečnila historicky první oficiální návštěva japonského císařského páru v Praze. Během ní se císař Akihito a císařovna Mičiko setkali s prezidentem Václavem Havlem a jeho chotí Dagmar. Japonský císařský pár v Praze navštívil například Václavské náměstí, Staroměstskou radnici, Obecní dům, Svatovítskou katedrálu či Starý královský palác. V srpnu 2003 proběhla mimořádně důležitá návštěva japonského předsedy vlády Džuničiró Koizumiho. Premiér Koizumi položil v předvečer 35. výročí invaze vojsk Varšavské smlouvy věnce k soše sv. Václava a k pomníku Jana Palacha a Jana Zajíce a uskutečnil jednání s českým předsedou vlády Vladimírem Špidlou. Do České republiky sebou Koizumi přivezl robota ASIMO (Advanced Step in Innovative Mobility) od firmy Honda, čímž chtěl složit hold Karlu Čapkovi, v jehož dramatu „R. U. R.“ se slovo „robot“ objevilo vůbec poprvé (VELVYSLANECTVÍ ČR V JAPONSKU, 2005).

5.3 Kulturní vztahy ČR a Japonska

V Japonsku každoročně hostují české hudební soubory, sólisté a dirigenti, svá díla zde vystavují známí čeští výtvarníci, probíhají přehlídky českých filmů. Kulturní programy pořádá Velvyslanectví ČR v Tokiu nebo umělecké agentury. Mimořádnou událostí v roce 2003 bylo dlouhodobé turné České filharmonie, Národního divadla Praha, Národního divadla Brno, Divadla J. K. Tyla v Plzni a Státní opery Praha na „Přehlídce českého umění v Japonsku“. V závěru roku 2003 se v Tokiu uskutečnil první ročník Soutěže v interpretaci české hudby, která byla určena mladým umělcům a studentům vysokých hudebních škol. V roce 2004 se v Japonsku uskutečnil Festival české hudby, který byl věnován především čtyřem českým skladatelům – Bedřichu Smetanovi, Antonínu

Dvořákovi, Leoši Janáčkovi a Josefu Sukovi. Japonci také velice obdivují české sklo. Mnohá díla českých sklářských umělců jsou vystavena v tokijské Galerii Nakama, ósacké Galerii Enomoto a v galerii Sklářského institutu v Tojamě. Ve městě Sakai u Ósaky je galerie malíře Alfonse Muchy (VELVYSLANECTVÍ ČR V JAPONSKU, 2005). Bezpočet obdivovatelů mají v Japonsku české animované i hrané filmy. Velice oblíbený je například režisér, scénárista, výtvarník a animátor Jan Švankmajer. Ve speciálním vydání časopisu *Yasó2minus* z roku 2001, věnovanému Evě a Janu Švankmajerovým, dokonce vyšel přesný návod, jak putovat po lokalitách, kde Jan Švankmajer točí své filmy. Na rozsáhlém Festivalu české kultury v Japonsku v roce 1999 se s velkým diváckým ohlasem setkaly filmy Jiřího Menzela. Filmy *Kolja* a *Akumulátor* Jana Svěráka se dostaly i do televizní distribuce (HOLÝ, 2004).

V ČR má japonská kultura také své příznivce. Populární jsou nejrůznější bojová umění jako je karate, džúdó a další, ale také zápasy sumó. Ve východočeské Jilemnici vyrostlo první tréninkové centrum sumó s originálním zápasištem dódžó, které je jediné v celé Evropě. Česká reprezentace patří v amatérském sumó ke světové špičce. Již na počátku 70. let vznikla tradice předávání československého křišťálového poháru jako trofeje vítězi turnaje v sumó. Záslouhou firmy Meiwa, importéra českého skla do Japonska, je od roku 2004 předáván nový pohár, který vyrobila sklárna Moser z Karlových Varů (HAŠEK, 2003). Oblíbená jsou i další tradiční japonská umění jako pěstování bonsajů, ikebana, kaligrafie, čajový obřad, divadlo a mnoho dalších, jejichž výstavy a workshopy pořádá nejčastěji Česko-japonská společnost a Japonské informační a kulturní centrum velvyslanectví Japonska v ČR. Česko-japonská společnost a Národní památkový ústav Plzeň od roku 2003 každoročně pořádají na zámku Kozel Festival čajové kultury. Svým rozsahem je ojedinělou akcí v ČR, kromě čajového obřadu je zde k vidění řada výstav s japonskou tematikou a vystoupení japonských i českých umělců z různých kulturních oblastí (BEZEJMENNÁ ČAJOVNA, 2005).

5.4 Organizace zabývající se vztahy ČR a Japonska

Nezávisle na oficiální diplomatické linii v podobě velvyslanectví a jejich kulturních center vznikly také různé zájmové instituce, které podporují komunikaci a porozumění mezi českou a japonskou stranou, sdružují zájemce o kulturu těchto zemí a pořádají akce s nejrůznější tematikou. V ČR působí například Česko-japonská společnost, která má centrálu v Praze a pobočky v Plzni a Chebu. Jejím posláním je rozvíjet, podporovat a prohlubovat vzájemné přátelské styky obou zemí, seznamovat s kulturou a historií Japonska, shromažďovat a šířit informace z rozmanitých oblastí života v Japonsku a přispívat tak k porozumění obou kultur. Pravidelně pořádá kurzy japonštiny, kaligrafie, tušové malby a přednášky na různá témata týkající se Japonska. Působí zde také čajová škola Urasenke, Česká asociace GO, sekce pro studium filozofie a náboženství, bonsajů a zahrad, japonského meče a další (KOKORO, 2005). Obdobnou funkci má v Japonsku Japonsko-česká společnost se sídlem v Tokiu, která je centrálou pro pobočky v Sapporu, Hanamaki, Macujamě a Kóči. Jejimi sekcemi jsou i společnosti Bohuslava Martinů, bratří Čapků a společnost Smetana-Dvořák-Janáček. Ostatní pobočky Japonsko-české společnosti fungují samostatně jako autonomní subjekty. Nacházejí se v Kanazawě, Gifu, Hamamacu, Suitě, Hirošimě, Tokušimě, Fukuoce a Kumamotu (JAPONSKO-ČESKÁ SPOLEČNOST, 2004). Existují i další podobné organizace, například Japonský akademický klub v Brně nebo společnost JICA ALUMNI v Praze, v Japonsku pak Společnost

japonsko-českého přátelství v Tokiu. V Praze má pobočku japonská vládní agentura na podporu obchodu a investic JETRO. V Jokohamě má svou pobočku agentura CzechInvest, jejímž úkolem je propagovat ČR v zahraničí jako ideální místo pro zahraniční investice a podporovat příliv přímých zahraničních investic do ČR (CZECHINVEST, 2005). V Tokiu má svoji pobočku také agentura CzechTourism, jejímž základním cílem je propagace České republiky jako destinace cestovního ruchu (CZECHTOURISM, 2003).

5.5 Partnerská města

V současnosti probíhá spolupráce mezi pěti městy v ČR a pěti městy v Japonsku. Jsou jimi Plzeň a Takasaki, jejichž partnerství bylo navázáno 1. 8. 1990 na základě dlouholeté spolupráce pivovarů Kirin Beer v Takasaki a Plzeňským pivovarem. Karlovy Vary a Kusacu, oficiální partnerství mezi nimi vzniklo 20. 5. 1992 a předcházela mu sponzorský dar na rekonstrukci velkých nástěnných maleb v Lázních I. od pana Chozo Nakazawy z Kusacu. Partnerství mezi Uherským Brodem a Cukijonem bylo uzavřeno 3. 11. 1995 a po dobu jeho trvání došlo k navázání dobrých vztahů i mezi podnikateli. Partnerským městem Prahy je od 15. 8. 1996 japonské město Kjóto, iniciátorem jednání o navázání partnerství byl Sen Sóšicu XV., bývalý velmistr kjótské čajové školy Urasenke, která má v Praze svou pobočku. Města Žamberk a Miharu spolupracují od roku 1996. Spolupráce partnerských měst probíhá zejména v kulturní oblasti, dochází také k výměnným pobytům studentů a dětí.

5.6 Spolupráce univerzit

ČR a Japonsko spolupracují i na akademické úrovni, nejčastěji formou dvoustranných dohod vysokých škol a v podobě poskytování stipendií. Vědecká spolupráce se rozvíjí především na základě přímých kontaktů jednotlivých vědeckých pracovišť obou zemí. Každoročně nabízí japonská strana řadu grantů a stipendií, o které se mohou ucházet čeští zájemci. Japonští uchazeči v ČR projevují zájem především o studium hudby na pražské Akademii múzických umění a o humanitní obory, čeští studenti v Japonsku nejčastěji studují technické obory. V současné době spolupracuje deset univerzit v ČR s jednadvaceti japonskými univerzitami (CESTOVNÍ KANCELÁŘ NOMÁD, 2006).

K aktivitám v oblasti vzdělávání patří také například projekt „Panasonic School“, který vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu, účasti japonské firmy Panasonic AVC Networks Czech, s.r.o. a Západočeské univerzity v Plzni. Tento vzdělávací program je zaměřený na zvýšení kvalifikace pracovníků, kteří mají zájem o získání znalostí v oblasti elektrotechnického průmyslu. Zajímavý projekt vznikl i v Japonsku. V roce 1991 bylo ve městě Tojama vybudováno sklářské centrum se školou, soukromými hutěmi, ateliéry a muzeem. Studijní program v Tojamě byl založen za účelem podpory talentovaných sklářských výtvarníků. V Japonsku je velice oblíbené a uznávané české sklo, proto „Toyama City Institute of Glass Art“ od samého počátku spolupracuje s českými sklářskými výtvarníky, kteří vedou ateliér skla specializující se na studené techniky (KUMBÁROVÁ, 2003).

Japonština přestává být jazykem malé hrstky nadšenců a zájem o její studium se v posledních letech stále zvyšuje. V současnosti se japonština vyučuje na několika vysokých, středních a jazykových školách v ČR, na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a Univerzity Palackého v Olomouci je možné studovat obor japanologie, na Ekonomické fakultě Západočeské univerzity v Plzni pak obor Japonská ekonomická

studia. Také v Japonsku se vyučuje čeština, především na univerzitách v Tokiu, kde je možné studovat i obor bohemistika. V Sapporu na Univerzitě Hokkaidó funguje Slavistické studijní středisko (VELVYSLANECTVÍ JAPONSKA V ČR, 2005).

5.7 Rok 2005 – Rok mezilidských vztahů mezi EU a Japonskem

V roce 2001 začalo „Desetiletí evropsko-japonské spolupráce“ a rok 2005 byl nejvyššími představiteli EU a Japonska na oficiálním jednání v roce 2002 vyhlášen „Rokem mezilidských vztahů mezi EU a Japonskem“ se záměrem posílit evropsko-japonské vztahy v 21. století. Japonsko a Evropa mají dlouhou historii výměn v oblasti kultury i každodenního života. Je navázáno 242 spojení mezi partnerskými městy EU a Japonska, v roce 2002 navštívilo Japonsko přibližně 840 000 Evropanů a kolem 4 690 000 Japonců navštívilo Evropu. Vzájemné investice, stejně jako vzájemný obchod, se v posledních letech zvýšily. Tento nárůst podporuje nejen ekonomické aktivity, ale vede i k dalším výměnám mezi lidmi. V průběhu roku 2005 bylo uspořádáno na území Japonska a členských států EU na 1 700 akcí se záměrem podporovat prohlubující se vzájemné porozumění. Z toho 77 akcí se uskutečnilo v ČR, většina z nich v Praze, ale také například ve Veselí nad Moravou, Liberci, Hradci Králové, Náchodě, Turnově nebo Poděbradech) v různých oblastech jako je politika, ekonomie, kultura, věda a sport. (VELVYSLANECTVÍ JAPONSKA V ČESKÉ REPUBLICĚ, 2006).

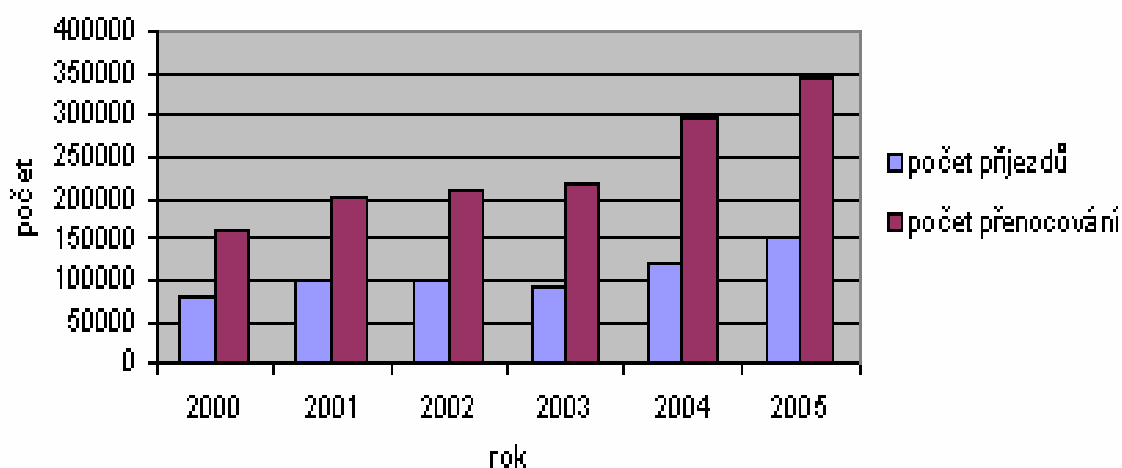
5.8 Účast ČR na EXPO 2005 v japonském Aiči

Hlavním tématem Světové výstavy EXPO 2005 v Aiči byla „Moudrost přírody“. Cílem bylo podpořit pochopení vztahů mezi lidskou činností a přírodou a uvědomění si dluhů, které má lidstvo vůči přírodě. Aby bylo možno toto téma zpracovat co nejvýstižněji a zároveň podpořilo co nejširší účast zemí celého světa, bylo rozpracováno do tří podtémat: „Příroda jako univerzální základ“, „Umění života“ a „Rozvoj ekospolečenství“. EXPO 2005 se tak stalo unikátní příležitostí pro země celého světa spojit své intelektuální a tvůrčí síly při řešení globálních ekologických problémů (Hončíková, 2005). Česká kultura se v Japonsku již tradičně těší velké pozornosti a je velmi kladně přijímána. Proto byla ČR vyzvána japonskou Asociací pro světovou výstavu EXPO 2005, aby se prezentovala především na poli kulturně-společenském. ČR zvolila svou expozici v souladu s podtématem „Umění života“ a pojetím výstavy se snažila nabídnout originální umělecké řešení, které navázalo na tradiční úspěchy českého světového vystavnictví. Součástí výstavy byla prezentace jednotlivých krajů ČR, která měla napomoci k představení a přiblížení krásy a různorodosti naší země a vzbudit zájem návštěvníků o bližší poznání, zajímavou dovolenou nebo o navázání ekonomických vztahů (Hončíková, 2005). Expozice českého pavilonu byla doplněna o doprovodné programy, které ČR v Japonsku propagovaly v mnoha dalších podobách. Byl to Týden české hudby v Nagoji, Týden českého skla v Tojamě, Přehlídka českého filmu v Tokiu, výstava současného českého umění „Zrcadlo přírody“, která proběhla ve městě Otowa a poté v Tokiu a Český ekologický projekt „Ekologické sítě ČR“. Tato výstava v Tokiu prezentovala řešení problematiky ochrany přírody v kulturní krajině (Petrová, 2005). Světovou výstavu EXPO 2005 navštívilo celkem 22 049 544 návštěvníků. Pavilón ČR se svým výjimečným pojetím těšil mimořádné pozornosti a navštívilo ho 1 690 411 návštěvníků (Štemberk, 2005). Generální komisař ČR pro EXPO 2005 Vladimír Darjanin byl zvolen jedním ze čtrnácti členů řídicího výboru, který zastupoval a hájil zájmy všech 121 účastnických států a úzce spolupracoval s organizátory. ČR tak získala jedinečnou

příležitost svým hlasem přímo zasahovat do zásadních rozhodnutí při přípravě a v průběhu EXPO 2005 (HONČIKOVÁ, 2004). 8. 6. 2005 se českému pavilonu dostalo té nejvyšší pocty – navštívila ho Jeho císařská Výsost korunní princ Japonska Naruhito, čestný prezident EXPO 2005, který si „Zahradu fantazie a hudby“ vybral ze čtrnácti pavilonů evropské zóny „Global Common 4“ (HONČIKOVÁ, 2005).

6 Cestovní ruch

Japonští turisté, kteří jsou v ČR mezi turisty na prvním místě v útratě na osobu a den (v roce 2003 to bylo dle údajů agentury CzechTourism 147 USD) mají podle pana Tomio Okamury, zástupce japonské cestovní kanceláře Miki Travel Prague, o ČR stále větší zájem. 5. 8. 2005 přiletěl z Japonska do Prahy první přímý civilní charterový let v historii. Druhým přímým letem 19. 8. 2005 největší japonská letecká společnost JAL (Japan Airlines) přepravila do Prahy 400 Japonců. O zprovoznění pravidelného leteckého spojení mezi ČR a Japonskem se jak mezi cestovními kanceláři, tak i mezi politiky již několik let jedná. Jedním z problémů, který brání zavedení přímého letu, je plná vytíženost tokijského letiště Narita, kde již není možné zajistit přistání nové linky, takže by případný přímý let musel létat do jiného, a tím i menšího japonského města. Dalším problémem je ekonomická rentabilita, což se týká především zimního období. Zřízení nové přímé letecké linky mezi Prahou a jihokorejským Soulem, která od května 2004 létá třikrát týdně, výrazně podpořilo příliv japonských turistů do ČR, hlavně z japonského venkova. Ze Soulu létá velké množství letů do menších japonských měst a tím se Praha stala snadno dostupnou z jakéhokoliv regionu Japonska. Limitujícím faktorem dalšího nárůstu počtu japonských turistů v ČR by mohl být nedostatek japonsky mluvících průvodců, který je způsoben velkým přílivem japonských investic do ČR. Působí zde totiž již 160 japonských firem, které okamžitě zaměstnaly těch několik málo japonsky mluvících Čechů a turisty nemá kdo provádět, protože Japonci většinou jinak než japonsky nerozumí (Tomio Okamura Homepage, 2005).

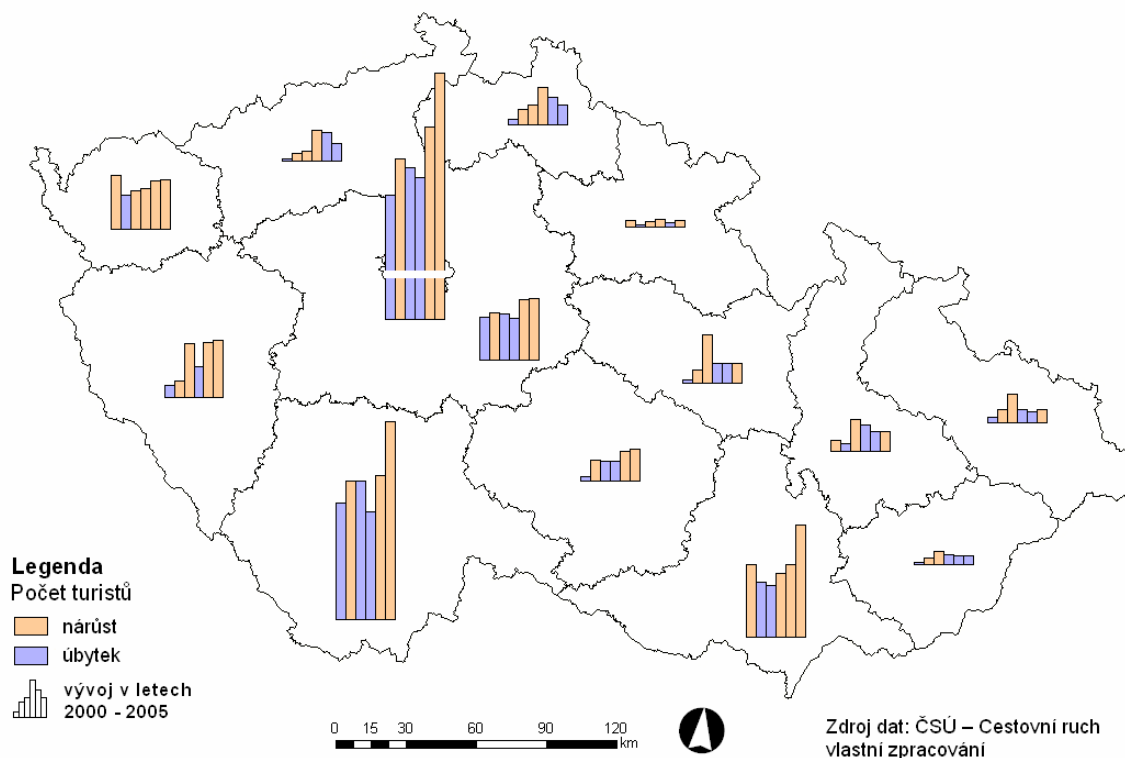

Obr. 1: Vývoj počtu příjezdů a přenocování Japonců v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR v letech 2000 – 2005

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD 2006A, vlastní zpracování

Počet příjezdů i přenocování Japonců do ČR v posledních letech stále narůstá (obr. 1), v roce 2005 se v hromadných ubytovacích zařízeních ubytovalo již 153 980 Japonců, což je přibližně dvojnásobek oproti roku 2000. V roce 2002 nedošlo k výraznějšímu nárůstu

oproti roku 2001 pravděpodobně v souvislosti s teroristickými útoky na USA a také kvůli srpnovým povodním v ČR. V roce 2003 došlo dokonce k mírnému poklesu. V tomto roce Japonci celkově méně cestovali kvůli hrozícímu nebezpečí epidemie nemoci SARS.

Obr. 2: Vývoj počtu Japonců v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích ČR v letech 2000–2005

Obr. 2 znázorňuje vývoj počtu Japonců v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích ČR v letech 2000 – 2005. Jednoznačně nejnavštěvovanější je Praha, v roce 2005 se zde ubytovalo 82 % z celkového počtu Japonců. Následuje kraj Jihočeský (5,6 %), kde Japonci navštěvují především Český Krumlov. Třetí je kraj Jihomoravský (3,2 %), hlavně pak další památka UNESCO, Lednicko-valtický areál, ale také město Brno, kam Japonci přijíždějí pracovně. Přibližně 2 % Japonců každoročně navštěvují Středočeský kraj, turisté především Kutnou Horu, Karlštejn a Konopiště. Kolín pak v posledních letech Japonci, kteří míří služebně do automobilky TPCA. Necelá 2 % Japonců každým rokem navštěvují Karlovarský kraj, hlavně jeho lázeňská města a také Plzeňský kraj, zde se jedná většinou o pracovní návštěvu některé z japonských firem v Plzni. Na Vysočinu, do Ústeckého, Libereckého, Pardubického, Moravskoslezského a Olomouckého kraje přijíždí každoročně přibližně 1 % Japonců. Nejméně Japonců přijíždí do Královéhradeckého a Zlínského kraje.

V roce 2005 činil průměrný počet přenocování Japonců v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR 2,3. Nejnížší průměrné počty přenocování jsou v Praze, Jihočeském, Karlovarském a Jihomoravském kraji, z čehož vyplývá, že návštěvníky těchto krajů jsou především turisté, kteří přijíždějí do ČR na kratší čas a na jednom místě se příliš dlouho nezdržují. Naopak na Vysočině, v Ústeckém, Libereckém, Středočeském, Plzeňském

a Pardubickém kraji, kde se nachází větší počet velkých japonských výrobních firem, je průměrný počet přenocování vyšší. Návštěvníky těchto lokalit jsou především Japonci, kteří přijeli pracovně do některé z těchto firem a tráví zde obvykle delší dobu než turisté.

Dle údajů ČSÚ za rok 2005 nejvíce Japonců při pobytu v ČR využívá čtyřhvězdičkové hotely (65 %), v ostatních hotelech a pensioonch se ubytovalo 17 % a v pěti-hvězdičkových hotelech 16 % Japonců. V ostatních ubytovacích zařízeních jako jsou ubytovny, chaty a kempy se ubytovala jen 2 % Japonců. Do ČR každoročně přijíždějí i Japonci na návštěvu známých nebo příbuzných, kteří nevyužívají hromadná ubytovací zařízení. Dle údajů agentury CzechTourism tvoří přibližně 10 % z celkového počtu Japonců přijíždějících do ČR.

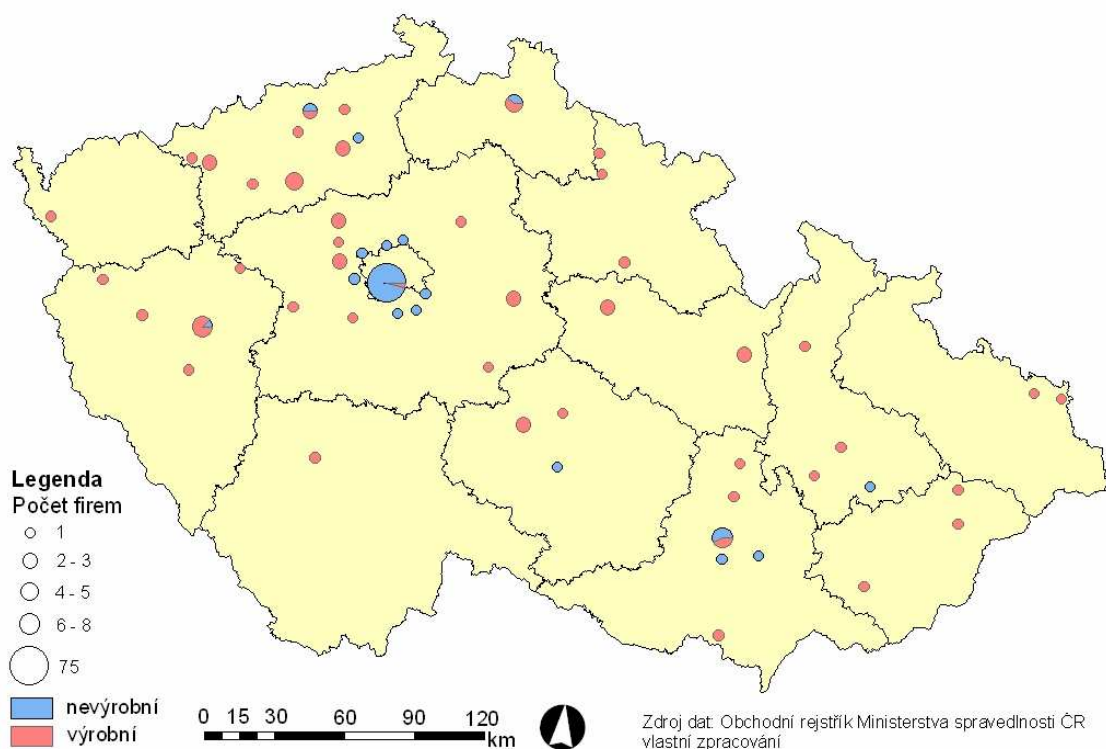
Na základě diskusí s japonskými turisty vyplynuly následující závěry. Největší problémy pro japonské turisty v ČR může představovat poměrně vysoká kriminalita, především pak kapsáři, kteří v Japonsku nejsou obvyklým jevem. Také chování personálu ve službách, jeho neochota, arogance a neznalost cizích jazyků na Japonce zajisté nepůsobí příjemně. Šokující jsou i špinavá nepřehledná nádraží s bezdomovci, žebráky, falešnými směnárníky a „ubytovateli“ a nedostatek veřejných WC, zvláště pak čistých. Značně náročné je zde pro Japonce cestování hromadnou dopravou. Problém představuje nákup jízdenek, špatná kvalita služeb, hlášení jednotlivých zastávek pouze v češtině, ale i přístup revizorů MHD. Také image taxislužby může mnoho Japonců odradit. Problémem je i jazyková bariéra pokud jde o značení a nápisy ve městech a na nádražích. Špatnou vizitkou je také okrádání turistů ve směnárnách a klamavá reklama směnáren. Naopak pozitivním jevem, jenž signalizuje zájem České republiky o japonské turisty, bylo vydání Průvodce Prahou a českými městy v roce 2004 v japonštině. Tento průvodce je volně k dispozici v turistických informačních centrech.

7 Japonské firmy v ČR

V současné době příliv japonských investic do ČR dosahuje vrcholu. Dle údajů agentury CzechInvest japonské investice v ČR tvoří 20 %, čímž se Japonsko stává hned po Německu, jehož investice tvoří 27 %, největším zahraničním investorem z hlediska počtu i výše investic do výroby, výzkumu a vývoje v ČR. Tyto investice přinášejí jak nejnovější technologie a inovace, tak i nové metody řízení a zdravou podnikatelskou etiku. Navíc všechny tyto investiční projekty jsou realizovány uvážlivě a s dlouhodobým výhledem. Dle údajů Obchodního rejstříku Ministerstva spravedlnosti ČR k 31. 12. 2005 bylo v České republice zaregistrováno 160 japonských firem. Z uvedeného počtu jich 39 působí v automobilovém průmyslu, 16 v elektrotechnickém průmyslu, 13 v ostatních průmyslových odvětvích, 57 se zabývá obchodní činností a 35 poskytováním služeb (obr. 3). Tyto firmy se zde zavázaly investovat více než 2,5 miliardy USD a zaměstnat přes 32 tisíc lidí. Již operující japonské firmy v ČR dosahují velmi dobrých hospodářských výsledků, a proto řada z nich již expandovala nebo rozšíření výroby a svých aktivit připravují. Agentura CzechInvest jedná s dalšími přibližně dvěma desítkami firem, které zvažují zahájit své podnikatelské aktivity v České republice.

Po výše uvedeném vyvstává otázka, proč Česká republika, nepřilíš velká, bohatá, či politicky významná země, získala u Japonců, národa nám tolik geograficky i kulturně vzdáleného, tak velkou oblibu? Odpověď na tuto otázku není jednoduchá, Japoncům na České republice vyhovuje více faktorů. Patří mezi ně například výhodná geografická poloha v centru Evropy - ČR představuje významný evropský logistický uzel. Nabízí

výhodné spojení s klíčovými trhy a zároveň je vhodná pro lokalizaci komponentů. Dalším faktorem je politická a ekonomická stabilita (členství v NATO a nyní již i v EU), vytváření nových průmyslových zón, kvalifikovaná pracovní síla plynoucí z dlouhé tradice průmyslu v českých zemích, poměrně nízké mzdové náklady, dobrá práce CzechInvestu a v neposlední řadě jsou to investiční pobídky. Největším střeoevropským konkurentem pro ČR by mohlo být Polsko a Maďarsko, ale Polsko pro japonské investory ztrácí atraktivitu vzhledem k ekonomickým problémům v zemi a nedostatečné infrastruktuře a Maďarsko zase kvůli tomu, že nejatraktivnější místa v okolí Budapešti jsou již obsazena. Dalším důvodem, proč v ČR přibývá japonských investic, je skutečnost, že japonské firmy nejraději investují ve skupinách. Přejde-li do nějaké země jeden japonský investor, brzy ho budou následovat další, protože japonské firmy mají vybudovanou ustálenou a velmi složitou síť dodavatelsko-odběratelských vztahů a nerady ji mění (LEVORA, VOTRUBA, 2003).

Obr. 3: Rozmístění japonských firem v České republice k 31. 12. 2005

Pro ČR je nejvýznamnější investice třetí největší automobilky světa Toyoty, která společně s Peugeotem a Citroënem postavila v Kolíně továrnu TPCA na výrobu osobních automobilů. Celková investice do projektu na zelené louce, jež přesáhla hodnotu 50 miliard Kč, nemá zatím v ČR obdoby. Vedle přímého ekonomického přínosu samotného závodu TPCA jde také o velmi široký sektor dodavatelských firem, jež díky automobilce prosperují a vytvoří nová pracovní místa (TPCA, 2003). Velmi významná je rovněž investice výrobce televizorů Panasonic AVC Networks Czech, která v plzeňské průmyslové zóně Borská pole působí od roku 1996. Když v polovině května 2003 navštívil průmyslovou zónu Borská pole japonský velvyslanec v ČR Koiči Takahaši,

vyjádřil přesvědčení, že právě úspěchy firmy Panasonic byly impulsem k příchodu dalších japonských investorů do ČR (BAUTZOVÁ, 2003).

České aktivity v Japonsku bohužel zdaleka nedosahují takových rozměrů, jako japonské aktivity v ČR. Jakýkoli přímý vstup českých firem na japonský trh je velmi obtížný. Pro cizince je velice složitá komunikace a vyjednávání s Japonci a často dochází k nedorozuměním, protože cizinci se nedokáží vcítit do myšlení Japonců. Druhým problémem jsou vysoké finanční náklady spojené s působením firmy v Japonsku. Výraznou pomocí by mohla být služba „Business Support Centers“, kterou nabízí japonská vládní agentura JETRO, v jejímž rámci může kterýkoli zahraniční podnikatel využít až na čtyři měsíce bezplatně pronajatou vybavenou kancelář a konferenční prostory v Tokiu, Ósace, Jokohamě, Nagoji, Kóbe nebo ve Fukuocce a také služby místních poradců a asistentů. První českou firmou, která využila této služby a na jaře roku 2004 založila svou pobočku v Tokiu, je brněnská společnost Moravia IT, v současnosti jedna z nejuznávanějších lokalizačních společností na světě. Poskytuje služby v oblasti lokalizace softwaru, testování produktů, překladatelské služby v oboru informačních technologií a medicínských zařízení do více než 48 světových jazyků (EXPO 2005A, 2005B).

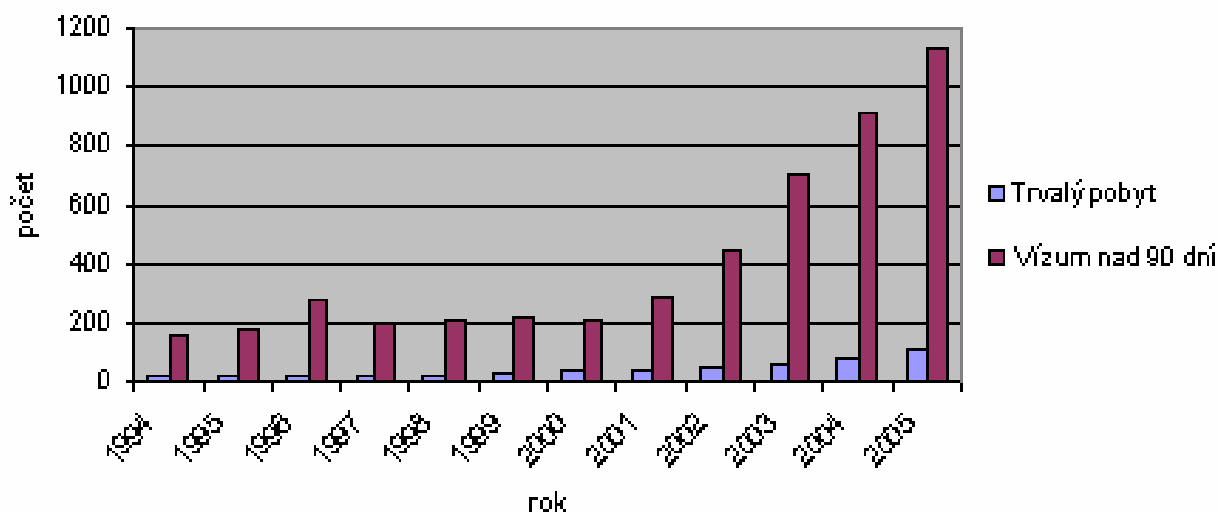
7.1 Interakce české a japonské kultury v pracovním prostředí

Rozdíly mezi českou a japonskou firemní kulturou jsou především v přístupu k hodnotám. Zatímco čeští manažeři kladou velký důraz na prosazování individuality a kreativního přístupu k řešení problémů, japonský model je naopak založen spíše na týmové spolupráci, preciznosti a dodržování předepsaných standardů. Někteří čeští zaměstnanci v japonských firmách mohou mít problém s odlišným systémem japonského řízení. Typickým příkladem může být japonské plánování, které představuje zpracovávání analýz s ošetřením veškerých předpokládaných variant řešení včetně důsledné realizace. Také vysoké pracovní nasazení, na které jsou Japonci zvyklí, se často stává nepřekonatelným problémem, stejně tak povinné nošení jednotných pracovních úborů a přísné dodržování pořádku na pracovišti dělá některým českým zaměstnancům potíže. Ale i japonští zaměstnavatelé se musejí vypořádat s některými českými zvyklostmi. Pro způsob českého „hrubého“ plánování sice mnoho pochopení nemají, cení si však schopnosti improvizace, pokud se na cestě k cíli zaměstnanec setká s překážkou. Jako jednu z významných předností japonští manažeři uvádějí vysokou technickou úroveň českých pracovníků. Výhrady ovšem mají k vysoké nemocnosti Čechů, která jejich projekty citelně prodražuje. Problémy mohou být také s neloajalitou zaměstnanců k firmě, snahou podvádět nebo se soukromě obohacovat na úkor firmy. Po prvním oboustranném úleku a přes počáteční částečnou nedůvěru se dnes již ale dá hovořit o vzájemném respektování a prolnutí pozitivních prvků obou přístupů vedoucích k dobrou věci (EXPO 2005A, 2005B).

8 Česká republika z pohledu Japonců

S přibývajícími japonskými firmami v České republice roste i počet Japonců s trvalým a dlouhodobým pobytem na našem území. Dle údajů ČSÚ jich zde v roce 2005 žilo již 1235, z toho 105 s trvalým pobytem a 1130 s přechodným dlouhodobým pobytem, tedy vízem nad 90 dnů. Rozmístění trvale a přechodně žijících Japonců v podstatě odpovídá rozmístění japonských firem v České republice. Nejvíce Japonců žije v Praze, v roce 2005 to bylo 65 %. Je to dáno především tím, že zde má sídlo téměř polovina ze všech

japonských firem v ČR, dále zde sídlí Japonské velvyslanectví a Česko-japonská společnost. V Praze žijí i Japonci, kteří pracují mimo Prahu, ale jsou v České republice se svými rodinami a mají děti školního věku. Jedině v Praze mají totiž japonské děti možnost navštěvovat japonskou školu. Po Praze žije nejvíce Japonců (6 %) v okrese Plzeň-město, kde je také druhá nejvyšší koncentrace japonských firem. Následuje okres Pardubice (3,5 %), Louny (2,8 %), Liberec (2,6 %) a Brno-město (2,5 %). Na obr. 4 je znázorněn vývoj počtu Japonců s trvalým a přechodným dlouhodobým pobytem v ČR v letech 1994 – 2005.

Obr. 4: Vývoj počtu Japonců s trvalým a dlouhodobým pobytem v ČR v letech 1994 – 2005
Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD 2006B, vlastní zpracování

8.1 Povědomí Japonců o České republice

Rozhovory s Japonci na téma Česká republika byly prováděny v období prosinec 2001 až únor 2002 a červenec až říjen 2003 především v Tokiu, Jokohamě a v prefektuře Nagano, ovšem dotazovaní pocházeli i z dalších částí Japonska. Dotazováno bylo přibližně 500 mužů a žen různých věkových skupin, vzdělání a sociálního postavení. Obecně lze říci, že více znalostí o ČR měli dotázaní muži než ženy, starší generace než mladší, pracující v manažerských pozicích než dělníci a také respondenti žijící ve velkoměstech než dotázaní žijící na venkově. Zhruba 90 % dotázaných vědělo, že se ČR nachází v Evropě, ovšem určit přesněji kde, dokázalo asi jen 20 %, a to převážně ti, kteří již Evropu navštívili. Zhruba 65 % dotázaných zaznamenalo osamostatnění ČR, zbytek znal ještě pojem Československo. Prahu jako hlavní město znalo asi 75 % dotázaných. Jméno České republiky měli respondenti spojeno nejvíce s klasickou hudbou a hudebními skladateli Smetanou, Dvořákem a Janáčkem, známý byl také hudební festival Pražské jaro. Starší generace, především muži, znali sportovní giganty Věru Čáslavskou a Emila Zátopka, mladší generace fotbalový klub AC Sparta Praha, fotbalistu Pavla Nedvěda a automobilového závodníka Tomáše Engeho. Většina dotázaných také věděla o vítězství českých hokejistů na olympiádě v Naganu v roce 1998. Známy je zde i bývalý prezident Václav Havel a spisovatelé Franz Kafka a Karel Čapek. ČR měli dotázaní v povědomí také v souvislosti s českým pivem, broušeným sklem, českými granáty, automobily značky Škoda a Tatra. Někteří dotázaní měli dokonce přehled o současném dění v ČR, například věděli o povodních v letech 1997 a 2002, diskutovaná byla také

návštěva japonského předsedy vlády Džuničiró Koizumiho v ČR v srpnu 2003. Celkově lze říci, že Česká republika má v Japonsku pověst krásné a zajímavé země, Praha a další města jsou považována za architektonický a historický unikát. Bohužel je ČR proslulá i jako země s poměrně vysokou kriminalitou a velkým výskytem zlodějů, což mnoho Japonců odrazuje od její návštěvy. Potěšující je ovšem fakt, že po shlédnutí fotografií z různých míst ČR Japonci projevovali zájem o bližší poznání a více informací, případně o její návštěvu.

8.2 Dotazníkové šetření – zkušenosti Japonců, kteří navštívili ČR

Tato kapitola vychází z údajů získaných pomocí dotazníkového šetření provedeného v Praze, Brně a Plzni v měsících březnu a dubnu 2006. Cílem bylo zjistit, jak jsou Japonci spokojeni s pobytem v ČR. K získání co nejširšího spektra názorů bylo dotazníkové šetření prováděno mezi různými věkovými skupinami Japonců obou pohlaví a dotazovanými byli jak japonští turisté, kteří ČR navštívili pouze krátkodobě, tak Japonci, kteří žijí v ČR dlouhodobě nebo Českou republiku navštěvují opakovaně. Mezi nimi byli Japonci pracující na Japonském velvyslanectví v ČR, zaměstnanci různých japonských firem a Japonci, kteří působí v Česko-japonské společnosti. Celkem bylo získáno 74 dotazníků. Respondentům byly kladeny především uzavřené otázky, na které odpovídali ano, ne, nevím a otázky, kde hodnotili určitý jev na stupnici 1 až 5, přičemž 1 = nejhorší hodnocení, 5 = nejlepší hodnocení.

Celkově hodnotily dané jevy lépe ženy než muži. Je to dáno zřejmě skromností a tolerancí japonských žen, ke které jsou vychovávány, důvodem mohou být i jisté zábrany otevřeně projevovat svou nespokojenost. Z hlediska věku byli s pobytem v ČR spokojenější dotazovaní starší než 35 let. Dotazovaní ve věku pod 35 let mnohem častěji pro dané jevy používali nejhorší hodnocení, tedy stupeň 1. Mladší generace Japonců je totiž značně náročnější než starší generace a více otevřeně prezentuje své názory. Respondenti pod 35 let byli méně spokojeni především s jevy, které se týkají lidského faktoru, tedy s chováním personálu ve službách. Naopak výrazně vyšší spokojenost projevili u kvality zboží v obchodech, zřejmě vzhledem k podstatně nižší ceně výrobků v porovnání s Japonskem. Dané jevy také jednoznačně lépe hodnotili respondenti, kteří v ČR strávili méně času než jeden měsíc. Pouze služby průvodců, tlumočnicků, infocenter a směrové značení hodnotili lépe dotazovaní, kteří v ČR strávili více než jeden měsíc.

Z celkového hodnocení daných jevů vyplynulo, že chování personálu v gastronomických zařízeních i kvalitu jídel hodnotili dotázaní nejčastěji stupni 3 a 2, což potvrzuje předpoklad z kapitoly 6, že s kvalitou gastronomických zařízení v ČR Japonci nemohou být příliš spokojeni, vzhledem k úrovni, na kterou jsou zvyklí z Japonska. Výrazně lépe bylo hodnoceno chování personálu a kvalita služeb a vybavení v ubytovacích zařízeních, převažoval stupeň 4 a 3. Vzhledem k tomu, že Japonci se v ČR ubytovávají převážně ve čtyřhvězdičkových hotelech, je toto hodnocení opět reálné. Nejhorší chování personálu dotazovaní zaznamenali v obchodech, kde značně převažoval stupeň 3 a 2. Samozřejmě chování českých obchodníků je velmi odlišné od japonských a Japonce zřejmě může značně pohoršovat. Lépe dotázaní hodnotili kvalitu nabízeného zboží v obchodech, nejvíce stupni 3 a 4, ale jak někteří uvedli, záleží na druhu zboží, například jídlo a elektroniku za příliš kvalitní nepovažují. Naopak jsou spokojeni s výrazně nižší cenou zboží v porovnání s Japonskem. Služeb průvodců a tlumočnicků využila pouze polovina dotázaných, přičemž většina z nich je hodnotila poměrně kladně,

stupněm 3 a 4. Propagační materiály využily jen dvě třetiny dotázaných a byly hodnoceny přibližně stejně, jako služby průvodců a tlumočnicků. Kvalitní propagační materiály o ČR, jejích významných městech a zdejších památkách, lze bez problémů sehnat již v Japonsku v podobě průvodců po České republice. Nechybí v nich ani důrazné upozornění, že se turisté v ČR mohou setkat se zloději a poplatky za veřejná WC, což v Japonsku není obvyklé. Směrové značení a služby infocenter v navštěvovaných městech dotázaní hodnotili téměř rovnoměrně stupni 2, 3 a 4. Mezi nejvíce používané dopravní prostředky respondenti uvedli vlak a MHD. Také kvalitu cestování těmito dopravními prostředky hodnotili nejlépe, vlak dokonce získal nejvyšší počet hodnocení stupněm 5 ze všech hodnocených jevů. Cestování vlakem dotázaní upřednostňují před autobusem kvůli většímu pohodlí a MHD, zvláště pak tramvaje, jim připadají exotické svým historickým vzhledem. Autobusová doprava získala nejvíce hodnocení stupněm 1 ze všech uvedených druhů dopravy vzhledem k obtížné orientaci v jejím systému. Automobil k cestování po ČR používá jen 60 % dotázaných, převážně ti, kteří zde žijí dlouhodobě. Ovšem některým činí doprava tímto způsobem potíže kvůli tomu, že v Japonsku se jezdí vlevo a také díky poměrně vysoké nehodovosti na našich silnicích. Pouze dvě třetiny dotázaných používají při cestování v ČR taxi. Dopravu tímto prostředkem nejvíce respondentů hodnotilo stupněm 3, poté 2 a 4, poměrně vysoký podíl ale mělo i hodnocení stupněm 1, což potvrzuje hypotézu z kapitoly 6, že úroveň taxi služby v ČR není pro Japonce dostatečná. Chování Čechů vůči cizincům dotázaní hodnotili nejčastěji stupněm 3, poté 4 a 2. Úroveň komunikace Čechů v angličtině byla hodnocena nejvíce stupněm 4 a 3, poměrně vysoký počet ale mělo i hodnocení stupněm 2 a 1. Problém s kapsáři nebo zloději mělo při pobytu v České republice 14 % dotázaných, ve všech případech se jednalo o respondenty, kteří v ČR strávili více než jeden rok, pouze jeden dotázaný byl v ČR méně než půl roku. O opětovné návštěvě ČR uvažuje 86 % dotázaných, 14 % neví, odpověď ne nezvolil žádný respondent. Svým známým nebo přátelům v Japonsku by návštěvu ČR doporučilo 90 % dotázaných, 10 % neví a odpověď ne opět nezvolil žádný dotázaný.

Z dotazníkového šetření dále vyplynulo, že se Japoncům v ČR líbí zejména díky množství historických památek a kulturnímu vyžití. Mezi nejčastěji navštěvovaná místa dotazovaní uvedli jednoznačně Prahu, dále pak Český Krumlov, Brno, Plzeň, Olomouc, Kutnou Horu, Karlovy Vary, Kladno, Písek, České Budějovice, Cheb, Františkovy Lázně, Karlštejn, Litomyšl, Lednicko-Valtický areál, Kolín, Břeclav atd.

Závěr

Během své existence prošly česko-japonské vztahy několika etapami, přičemž se lišila jejich intenzita i charakter. Po listopadu 1989 zaznamenaly velký kvantitativní i kvalitativní posun ve všech oblastech. Etapu posledních několika let pak můžeme považovat za nejpříznivější. Obchodní a ekonomická spolupráce ČR a Japonska je stále intenzivnější, stejně je tomu i v oblasti politiky a kultury. Rozvíjí se také spolupráce mezi partnerskými městy a univerzitami a v obou zemích působí organizace, které podporují komunikaci a porozumění mezi českou a japonskou stranou, sdružují zájemce o kulturu těchto zemí a pořádají kulturní akce s nejrůznější tematikou. Stále větší význam mají pro ČR japonští turisté. Dle údajů ČSÚ se v roce 2005 v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR ubytovalo již 153 980 Japonců. Jejich podíl mezi zahraničními návštěvníky činil 2,4 %, čímž se umístili na dvanáctém místě. V útratě na osobu a den v ČR v roce 2003

pak Japonci obsadili první místo (dle údajů agentury CZECHTOURISM to bylo 147 USD). V ČR v posledních letech přibývá i japonských firem, k 31. 12. 2005 jich zde dle údajů Obchodního rejstříku Ministerstva spravedlnosti působilo již 160. Dle údajů agentury CZECHINVEST (2003) je Japonsko na prvním místě v kumulovaném přílivu přímých zahraničních investic do ČR. Japonské firmy se zde zavázaly investovat více než 2,5 miliardy USD a zaměstnat přes 32 tisíc lidí. Japonští investoři považují Českou republiku za vhodné místo pro lokalizaci svých výrobních závodů a někteří sem již začínají přemísťovat i svá výzkumná a vývojová centra, což lze považovat za ocenění kvalifikace a schopnosti českých inženýrů. S přibývajícými japonskými firmami v ČR roste i počet Japonců s trvalým a dlouhodobým pobytem na našem území. Dle údajů ČSÚ jich zde v roce 2005 žilo již 1235. Celkově lze vývoj česko-japonských vztahů považovat za velmi pozitivní a za předpokladu, že se udrží nebo dokonce zlepší podmínky, za jakých do České republiky přijíždí japonští turisté a také podmínky pro investující japonské firmy, lze do budoucna očekávat nárůst další vzájemné spolupráce mezi oběma zeměmi, který by měl pro ekonomiku České republiky zajisté značný přínos.

Literatura

- BATUZOVÁ, L. 2005. Matsushita: Panasonic Made in Czech Republic. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2003, č. 2, s. 42 – 43. ISSN 1214-3456
- BATUZOVÁ, L. 2004. Prosazujeme se na japonském trhu. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2004, č. 5, s. 40 – 41. ISSN 1214-3456
- BEZEJMENNÁ ČAJOVNA. 2005. Festival čajové (i jiné) kultury [online]. [cit. 2. 11. 2005]. Dostupné z WWW: <<http://www.bezejmenna.name>>.
- BOHADLO, S. 2000. Japonsko – země, kterou jsem hledal. 1. vyd. Náchod : Gate Náchod, 2000. 180 s. Edice dopisů architekta Jana Letzela (1880 Náchod – 1925 Praha) z let 1907 – 1924. ISBN 80-901712-6-5
- CESTOVNÍ KANCELÁŘ NOMÁD. 2006. Japonsko – informace [online]. [cit. 19. 2. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.nomad.cz/asi/japan.html>>.
- CZECHTOURISM. 2003. Country Reports – Japonsko [online]. [cit. 24. 3. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechtourism.cz>>.
- ČESKÁ AGENTURA NA PODPORU OBCHODU / CZECHTRADE. 2006. [online]. [cit. 16. 2. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechtrade.cz>>.
- ČESKÝ ROZHLAS. 2005. Velké osudy – Josef Alois Schumpeter [online]. [cit. 1. 2. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.rozhlas.cz/radionaprani>>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2006A. Cestovní ruch [online]. [cit. 7. 4. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz>>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2006B. Cizinci v České republice [online]. [cit. 2. 2. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz>>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2006C. Zahraniční obchod [online]. [cit. 16. 1. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz>>.
- EXPO 2005A. V Kladně jsme byli první. 2004. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2004, č. 6, s. 42 – 43. ISSN 1214-3456
- EXPO 2005B. V Tokiu jsme doma. 2004. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2004, č. 6, s. 40 – 41. ISSN 1214-3456
- FORMÁNKOVÁ, P. 2005. Pětkrát kolem zeměkoule. MF DNES. 13. 9. 2005. s. B / 6
- HAŠEK, M. 2003. Sumó v Čechách. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2003, č. 1, s. 34 – 37. ISSN 1214-3456
- HOLÝ, P. 2004. Český film v Japonsku. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2004, č. 5, s. 28 – 30. ISSN 1214-3456

- HONČIKOVÁ, M. 2005. Moudrost přírody: První zasedání generálních komisařů. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2004, č. 3, s. 5 – 7. ISSN 1214-3456
- HONČIKOVÁ, M. 2005. Návštěva Jeho císařské Výsosti korunního prince v českém pavilonu. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2005, č. 9, s. 44 – 45. ISSN 1214-3456
- JANOŠ, J. 1998. Tajemný Nippon. 1. vyd. Praha : Libri, 312 s. ISBN 80-85983-49-4
- JAPONSKO-ČESKÁ SPOLEČNOST. 2004. [online]. [cit. 4. 2. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://home.att.ne.jp/gold/czsk>>.
- JIROUSEK, J. 2005. Pozoruhodné životní osudy šumavského vizionáře budoucí spojené Evropy: Richard Coudenhove-Kalergi [online]. Integrace [cit. 24. 2. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.integrace.cz>>.
- KOKORO, 2005. časopis Česko-japonské společnosti. Česko-japonská společnost. 2005. č. jaro 2005. ISSN 1213-7510
- KORBEL, P. 2003. Česká bižuterie: báječný dárek. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2003, č. 2, s. 40 – 41. ISSN 1214-3456
- KORBEL, P. 2003. Český chmel dobyl Japonsko. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2003, č. 1, s. 38 – 39. ISSN 1214-3456
- KUMBÁROVÁ, M. 2003. Toyama City Institute of Glass Art. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2003, č. 2, s. 32 – 35. ISSN 1214-3456
- LEVORA, J., VOTRUBA, O. 2003. Deset let česko-japonských vztahů. Informační bulletin Velvyslanectví Japonska v České republice. 2003, 12 s.
- PETROVÁ, S. 2005. Týden českého skla v Tojamě. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2005, č. 10, s. 20 – 23. ISSN 1214-3456
- ŠTEMBERK, P. 2005. EXPO 2005 skončilo úspěšně! EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2005, č. 10, s. 6 – 7. ISSN 1214-3456
- TOMIO OKAMURA HOMEPAGE. 2005. Invaze Japonců do Prahy [online]. [cit. 7. 1. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.tomio.cz>>.
- TPCA. 2003. O nás [online]. [cit. 4. 3. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.tpca-cz.com>>.
- VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V JAPONSKU. 2005. Historie vztahů s Japonskem [online]. [cit. 13. 11. 2005]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/wwwo/default>>.
- ZAORÁLKOVÁ, K. 2004. České podniky mají o japonský trh zájem. EXPO 2005 Aichi Czech Republic. 2004, č. 4, s. 44 – 45. ISSN 1214-3456

